

● Ο ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΩΣ ΣΗΜΕΙΟ (ΕΠΑΝ)ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ

Μεταρρύθμιση ή επανάσταση;

Της ΕΛΕΝΗΣ ΚΟΡΟΒΗΛΑ

Εχοντας φτάσει σε ένα σημείο όπου για όλο και περισσότερους πολίτες στην Ευρώπη, αλλά και ευρύτερα στον δυτικό κόσμο, μοιάζει να έχει έρθει το τέλος μιας εποχής με τα αδιέξοδα να είναι πιο πολλά από τις επιλογές, δεν βρίσκεται εύκολη απάντηση στο ερώτημα τι είναι αυτό που χρειαζόμαστε για να βγουν οι κοινωνίες μας από τη στασιμότητα και να μην κυλήσουν στην εσωτρέφεια;

Τι να κάνουμε;
Ο διάλογος μεταξύ δύο στοχαστών οι οποίοι εκφράζουν διαφορετικές σχολές πολιτικής σκέψης του Αλέν Μπαντιού, εμβληματικού φιλοσόφου της ριζοσπαστικής Αριστεράς και υπερασπιστή του κομμουνισμού, και του Μαρσέλ Γκοσέ, κύριου εκπροσώπου του αντι-ολοκληρωτισμού και υπερασπιστή της φιλελεύθερης δημοκρατίας, είναι αποκαλυπτικός ως προς τα σημεία σύγκλισης και διαφωτιστικός ως προς την επείγουσα ανάγκη που διαπιστώνουν για βαθιές μεταρρυθμίσεις. Με την κοινοβουλευτική δημοκρατία να έχει «κατηγορηθεί» ως υπηρέτης του καπιταλισμού, ο Μπαντιού

Δύο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις συναντώνται σε θέματα που ταλανίζουν καθημερινά πολλούς ανθρώπους

υπερασπίζεται την αναθέρμανση της κομμουνιστικής ιδέας και επιβεβαιώνει ότι η ιδέα παραμένει ζωντανή. Ομως, ο αντίλογος λέει πως υπάρχουν περιθώρια εμβάθυνσής της και πως ο φραγμός στον «αχαλίνωτο» καπιταλισμό θα μπει με περισσότερη φιλελεύθερη δημοκρατία, με ανανέωση των θεσμών.

Τι μας συμβαίνει;

Στο δεύτερο δοκίμιο που γράφτηκε με αφορμή το τρομοκρατικό χτύπημα στο Παρίσι, ο Μπαντιού κάνει ορισμένες ενδιαφέρουσες επισημάνσεις σχετικά με τους κινδύνους που ελλοχεύουν. Η «λευκή κάρτα» προς το κράτος που ως εκφραστής της εθνικής ενότητας λαμβάνει κατασταλτικά μέτρα, η ενστικτώδης καταφυγή σε περιοριστικές ταυτότητες και η καλλιέργεια ενός διάχυτου αισθήματος δικαιώσης και εκδίκησης είναι οι προβληματισμοί που θέτει προς σκέψη.

Ενας χρήσιμος Ευρωπαίος κομμουνιστής

Σε μια παλιότερη επίσκεψή του στην Αθήνα ο δημοφιλής στη χώρα μας Αλέν Μπαντιού είχε διατυπώσει με σαφήνεια την άποψή του για την Ευρώπη: «Πιστεύω πως η Ευρώπη

είναι πολύ αργή, πολύ συντηρητική, πολύ μπλεγμένη. Είμαι οπαδός πιο ριζοσπαστικών θεσμών. Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα περιορίζεται στην οικονομία, χωρίς κοινή εξωτερική πολιτική και συνείδηση. Ωστόσο, η Ευρώπη είναι κάτι θετικό. Ενας χώρος ελεύθερης κυκλοφορίας, ένας χώρος όπου αποκλείονται οι πόλεμοι μεταξύ των κρατών της. Άλλα είναι τόσο ευθυγραμμισμένη στον φιλελεύθερο καπιταλισμό που δεν αφήνει χώρο για πολιτική διαβεβαίωση. Είμαι πολύ πιο Ευρωπαίος απ' ό,τι η Ευρώπη! Άλλα χρείζεται ευρωπαϊκή συνείδηση για να υπάρξει ευρωπαϊκή δύναμη. Δεν φτάνει η ευρωπαϊκή οικονομική διαχείριση».

Ποιοι είναι οι συγγραφείς

Ο μαρξιστής φιλόσοφος Αλέν Μπαντιού (1937) δίδαξε επί 30 χρόνια στο Πανεπιστήμιο Paris VIII (το πειραματικό πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε μετά τον Μάη του '68) και έπειτα ανέλαβε τη διεύθυνση του Τμήματος Φιλοσοφίας της École Normale Supérieure. Το πολύπλευρο φιλοσοφικό έργο του συμπυκνώνεται στο βιβλίο του «Από το είναι στο συμβάν» (Πατάκης, 2009).

Ο Μαρσέλ Γκοσέ (1946) ανέλαβε το 1989 διευθυντής σπουδών στην École des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS) και διευθυντής σύνταξης του σημαντικού περιοδικού ιδεών «Le Débat». Συμμετείχε με ενθουσιασμό στον Μάη του '68, αλλά απογοητευμένος από τον μαρξισμό - λενινισμό εγκατέλειψε οριστικά τη μαρξιστική σφαίρα.